

NEM Verspreidingsonderzoek Exoten

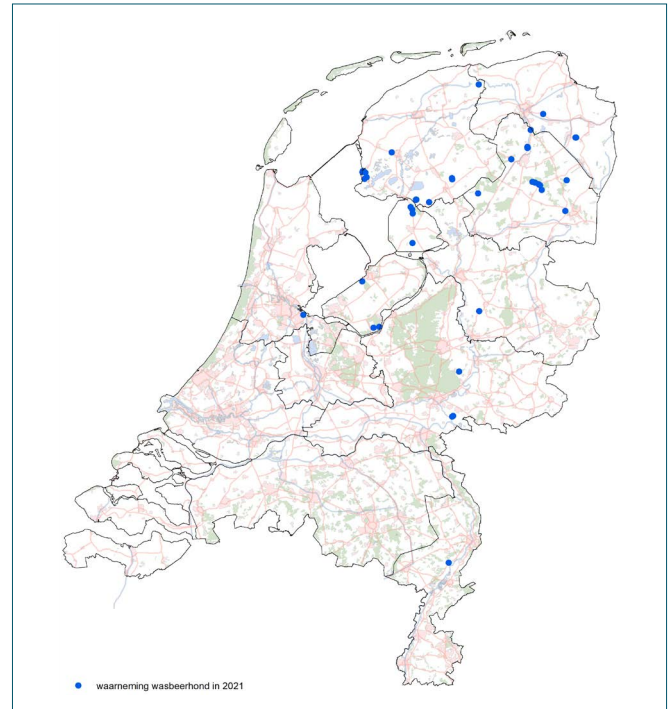
In het NEM Verspreidingsonderzoek Exoten wordt data verzameld van invasieve exoten van de Unielijst (EU-exoten-verordening 1143/2014). Voor het NEM-VO-EXOTEN plaatsen deelnemers wildcamera's voor wasbeer en wasbeerhond, levert Unie van Waterschappen data voor beverrat en muskusrat en wordt jaarlijks onderzoek gedaan naar muntjak. Het project heeft niet als doel om de dieren te bestrijden, deze beslissing ligt bij de individuele provincies. De doelsoorten van NEM-VO-EXOTEN zijn: wasbeer, wasbeerhond, muntjak, muskusrat en beverrat. Naast het NEM-VO-EXOTEN worden via 'Signaleringsproject Exoten' ook waarnemingen verzameld van exoten.

Wasbeerhond en wasbeer

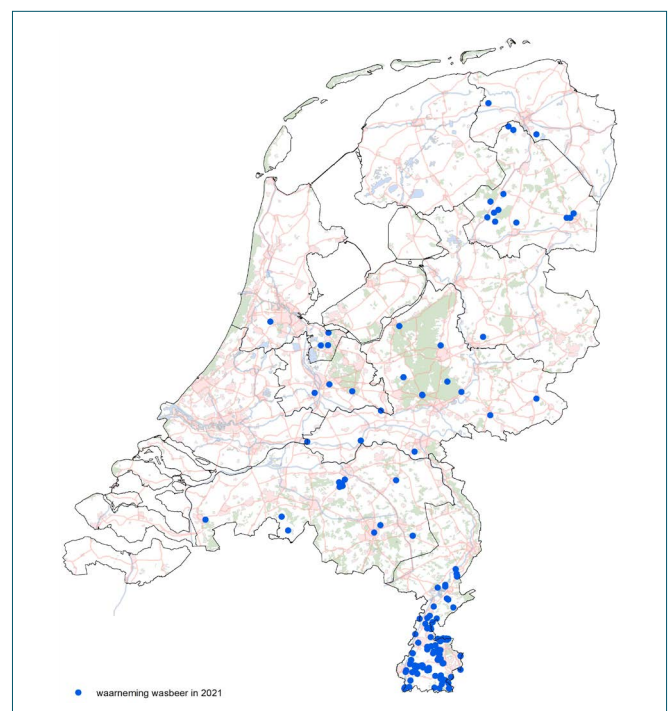
In 2021 is het wildcamera onderzoek uitgebreid naar negen provincies. In 2020 was dat nog zes provincies en dit breidt verder uit totdat uiteindelijk een landelijk netwerk ontstaat. In 2021 zijn in alle provincies (behalve in Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland) 100 camera's geplaatst, eerst een maand voor wasbeerhond in september en daarna een maand voor wasbeer in oktober.

Vier locaties leverden beelden van wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) op wildcamera (in 2020 drie), het gaat om minimaal vier dieren. Het verspreidingsgebied van wasbeerhond ligt grofweg op de lijn Eindhoven - Utrecht - Zwolle - Fryslân. In Limburg en bij Amsterdam zijn ook waarnemingen bekend (figuur 1). Sinds 2 februari 2019 is een verbod op het houden, fokken en verhandelen van wasbeerhonden (met een overgangsregeling voor reeds in bezit zijnde dieren). Bij de waarnemingen van wasbeerhonden zullen daarom waarnemingen van ontsnapte huisdieren naar verwachting afnemen en zal meer sprake zijn van 'natuurlijke verspreiding' vanuit het oosten. Bij de wasbeerhond die in 2018 op de wildcamera kwam in Noord-Drenthe, is sinds 2018 een extra wildcamera geplaatst. De wasbeerhond wordt sindsdien aangetroffen op deze locatie, in 2021 zijn voor het eerst bij deze wasbeerhonden jongen waargenomen. De extra camera's zijn nu verwijderd.

De wildcamera's legden net als in 2020 geen beelden van wasbeer (*Procyon lotor*) vast. Meldingen van buiten het NEM-VO-EXOTEN laten zien dat het zwaartepunt van de meldingen van wasbeer zich bevindt in Zuid-Limburg. In deze regio is weinig bezetting met camera's vanuit het project. In de oostelijke helft van Nederland werd in 2021 in iedere provincie enkele waarnemingen van wasbeer zijn gedaan. Ook in Utrecht en Noord-Holland (Gooi) werd de wasbeer gemeld (figuur 1). Sinds 2020 loopt in Limburg een vangproject van wasberen. Uit dit project komen de meeste waarnemingen van wasbeer.

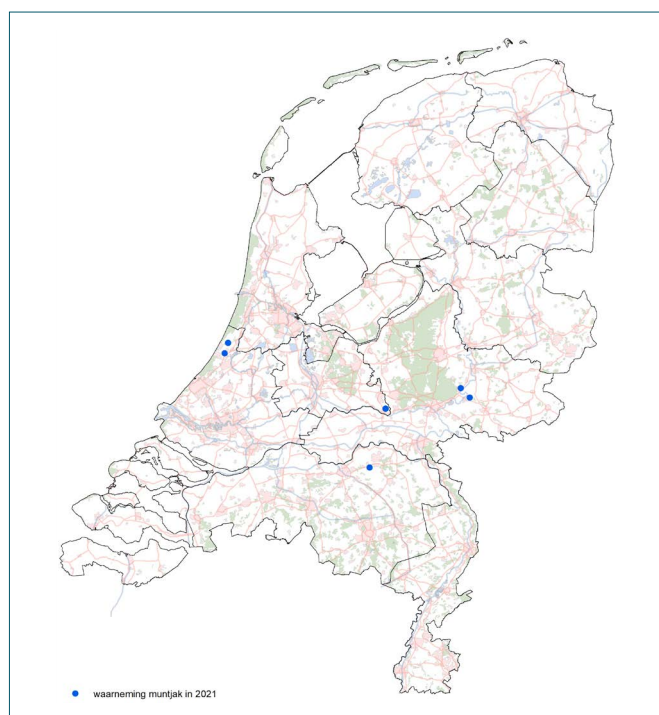
Figuur 1. Gevalideerde waarnemingen van wasbeerhond (boven) en wasbeer (onder) in 2021.

De camera's voor wasbeer en wasbeerhond worden in 2022 wederom geplaatst in negen provincies. In deze eerder onderzochte provincies zullen de deelnemers die eerder hebben meegedaan, opnieuw worden uitgenodigd, aangevuld met nieuwe deelnemers.

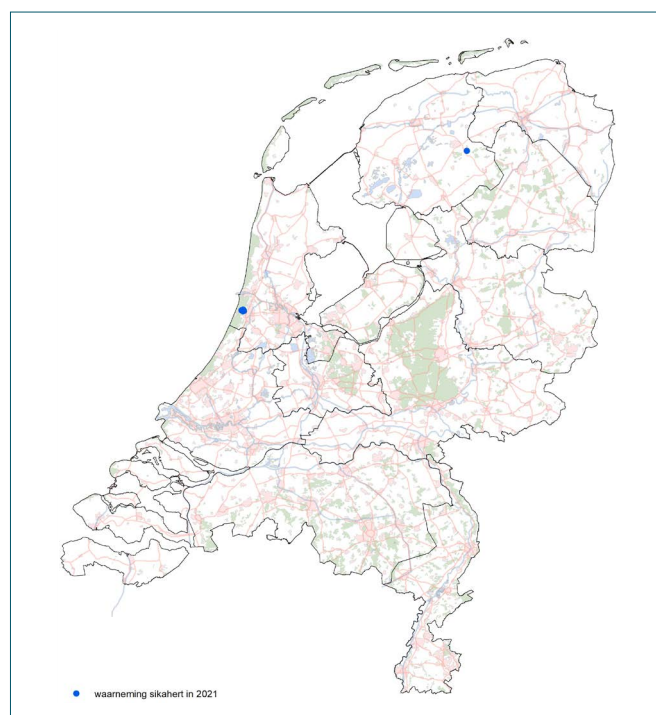
Muntjak

In 2021 is door een deskundige van de Zoogdierverseniging onderzoek uitgevoerd met een warmtebeeldcamera om muntjak (*Muntiacus reevesi*) op te sporen. Hierbij werden geen muntjaks aangetroffen. De waarnemingen van muntjaks komen binnen, buiten de inzet van het project om en worden gemeld via websites, het gaat om incidentele waarnemingen (figuur 2). In Vlaanderen groeit de populatie muntjaks langs de grens van Noord-Brabant en Limburg. Met name rond Antwerpen is de dichtheid aan meldingen hoger. De verwachting is dat het aantal waarnemingen hierdoor de komende jaren zal gaan stijgen.

Sikahert (geen doelsoort van het NEM Meetprogramma)

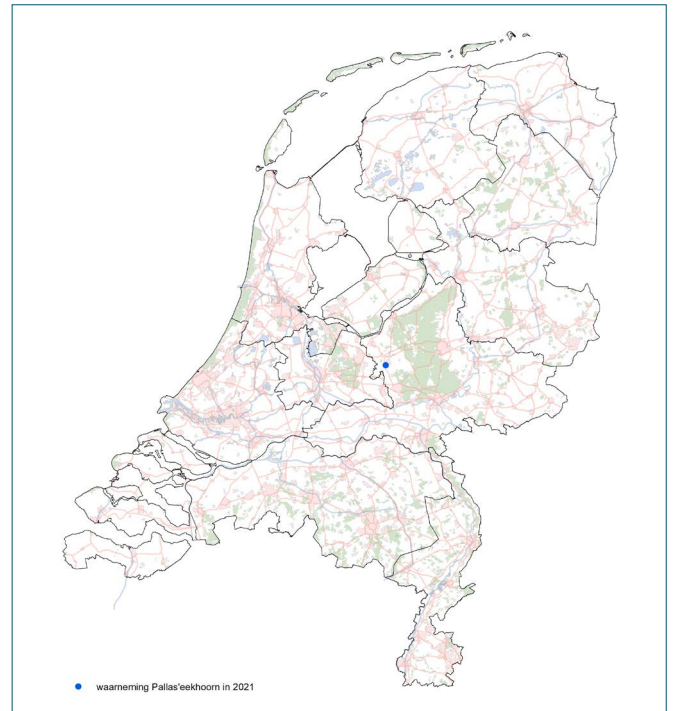
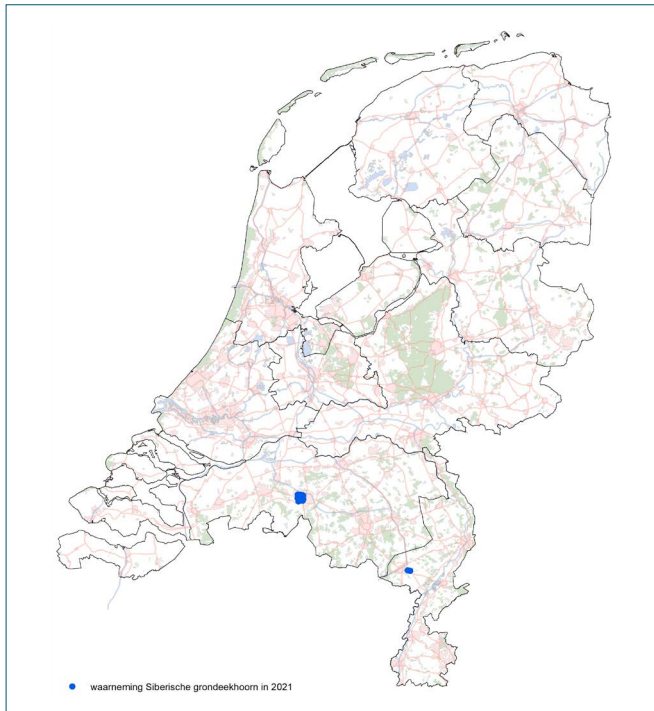
In 2019 zijn zes sikaherten (*Cervus nippon*) ontsnapt in Egmond de Hoef die werden waargenomen in het Noord-Hollands duinreservaat. Er heeft voortplanting plaatsgevonden. Twee dieren zijn doodgereden en de volwassen bokken zijn verwijderd, er zouden nog enkele hinds en jongen moeten rondlopen, maar deze zijn in 2021 niet waargenomen. In 2020 zijn vier sikaherten gesignaleerd in de Kennemerduinen, hiervan zijn er nog twee aanwezig (figuur 2). Ook was een melding uit Fryslân nabij Drachten. Het sikahert is geen Unielijst soort en er vindt geen actief onderzoek naar plaats vanuit de Zoogdierverseniging.

Figuur 2. Gevalideerde waarnemingen van muntjak (links) en sikahert (rechts) in 2021.

Exotische eekhoorns (geen doelsoorten van het NEM Meetprogramma)

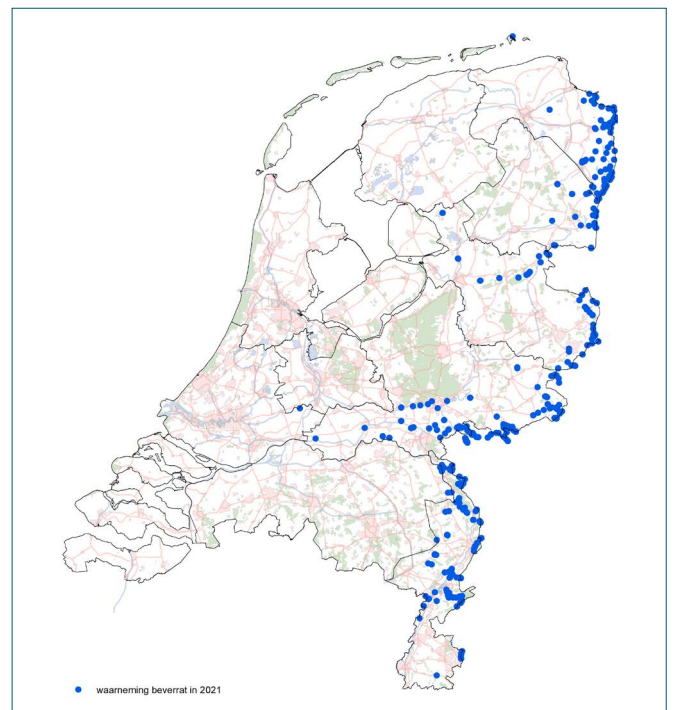
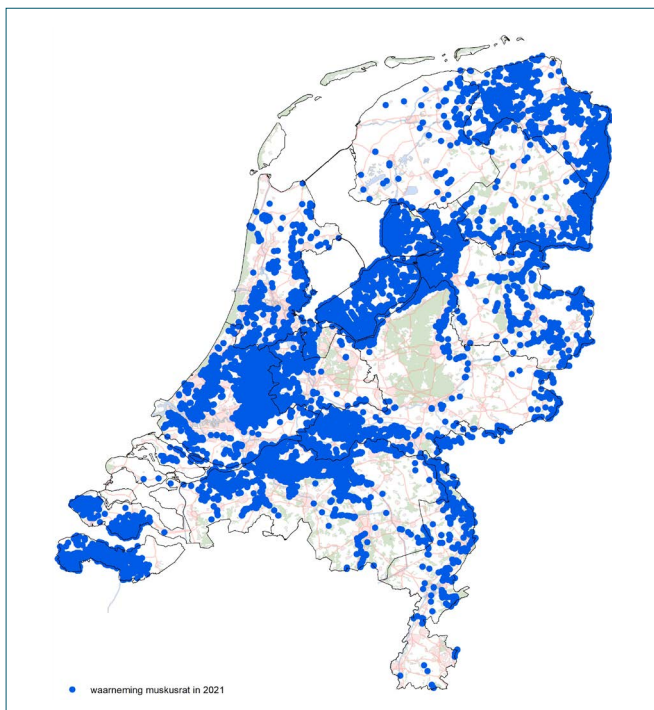
Exotische eekhoorns ontsnappen uit gevangenschap in Nederland, maar het is niet meer toegestaan om de vier exotische eekhoorns van de Unielijst te houden. De populaties Siberische grondeekhoorn (*Eutamias sibiricus*) in Tilburg en Weert zijn nog steeds aanwezig (figuur 3). Van de Pallas' eekhoorn (*Callosciurus erythraeus*) was een bevestigde waarneming in Barneveld. Uit veldonderzoek is gebleken dat het niet gaat om een populatie, maar vermoedelijk om één dier. Van de Amerikaanse voseekhoorn (*Sciurus niger*) en grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*) zijn geen bevestigde waarnemingen ontvangen. Wel werden waarnemingen doorgegeven van niet-Unielijst soorten waaronder Prevoost eekhoorn (*Callosciurus prevostii*), Amerikaanse rode eekhoorn (*Tamiasciurus hudsonicus*) en Chinese gestreepte boomeekhoorn (*Tamias swinhoei*).

Figuur 3. Gevalideerde waarnemingen van Siberische grondeekhoorn (links) en Pallas' eekhoorn (rechts) in 2021. Er waren geen gevalideerde waarnemingen van Amerikaanse voseekhoorn en grijze eekhoorn in 2021.

Beverrat en muskusrat

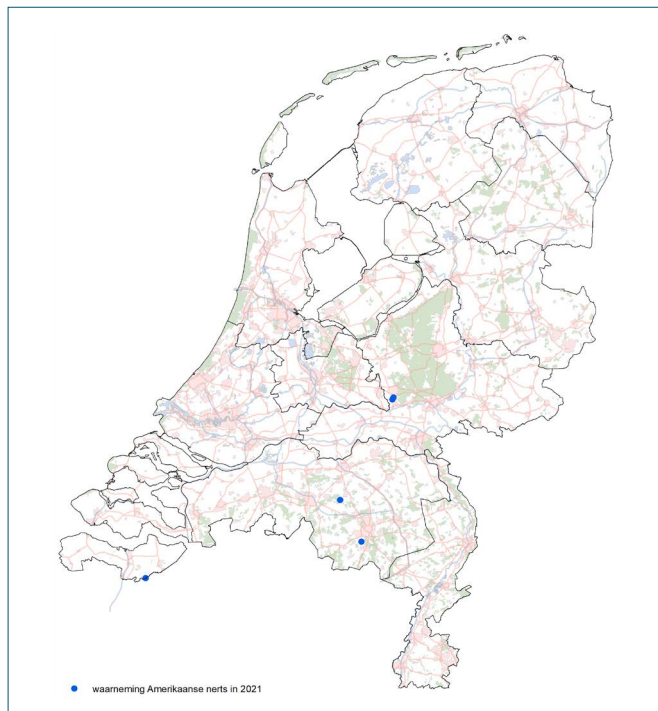
De Unie van Waterschappen leverde de data van beverrat (*Myocastor coypus*) en muskusrat (*Ondatra zibethicus*) aan (figuur 4). De waterschappen hebben zich tot doel gesteld om beverrat en muskusrat in 2034 teruggedrongen te hebben tot de landsgrens. In 2020 werden weer minder dieren gevangen dan het jaar ervoor. Volgens de Unie van Waterschappen is dat een teken dat de waterschappen op koers zijn om de populatie onder controle te krijgen. Ook binnen het Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren laat de trend van de muskusrat een afname zien, zie de Telganger van najaar 2021.

Figuur 4. Gevalideerde waarnemingen van muskusrat (links) en beverrat (rechts) in 2021.

Amerikaanse nerts (geen doelsoort van het NEM Meetprogramma)

In 2020 zijn de nertsenfokkerijen vervroegd geruimd om besmettingen van mensen door nertsen en mutaties van Covid- 19 te voorkomen. In december 2020 was de ruiming voltooid, er worden niet langer Amerikaanse nertsen gehouden in Nederland. Als gevolg hiervan is het aantal Amerikaanse nertsen (*Neovison vison*) dat is waargenomen of gevangen snel afgenomen (figuur 5). In de voorgaande jaren ontsnapten veelvuldig Amerikaanse nertsen uit fokkerijen en vingen de waterschappen als bijvangst van de muskusrat en beverratbestrijding nog veel Amerikaanse nertsen. De Amerikaanse nerts is geen Unielijst soort, maar wordt als ‘bijvangst’ van cameraonderzoek en muskusrat- en beverratbestrijding wel in de gaten gehouden. Meldingen van Amerikaanse nertsen met fotobewijs blijven de komende jaren interessant om te ontvangen.

Figuur 5. Gevalideerde waarnemingen van Amerikaanse nerts in 2021.

NEM Verspreidingsonderzoek Exoten: Koen van Veen (landelijk coördinator), Wesley Overman, Eveline van der Jagt, Vilmar Dijkstra, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).